

Суспільно-географічні чинники розвитку регіонів

КАФЕДРА
ЕКОНОМІЧНОЇ ТА
СОЦІАЛЬНОЇ
ГЕОГРАФІЇ

XI

міжнародна науково - практична
інтернет - конференція

**Міністерство освіти і науки України
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Географічний факультет
Кафедра економічної та соціальної географії**

**Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu
Wydział Nauk o Ziemi i Gospodarki Przestrzennej**

**Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy im. Jana Długosza w Częstochowie
Wydział Nauk Społecznych**

СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНІ ЧИННИКИ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ

**Матеріали XI Міжнародної науково-практичної
інтернет-конференції
(м. Луцьк, 6–7 листопада 2025 р.)**

**Луцьк
2025**

УДК 911.3:30/33(082)

С 90

Рекомендовано до друку Вченою радою географічного факультету
Волинського національного університету імені Лесі Українки
(протокол № 3 від 29 жовтня 2025 р.)

Рецензенти:

Нємець Л. М. – доктор географічних наук, професор, завідувач кафедри соціально-економічної географії і регіонознавства Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна;

Матвійчук Л. Ю. – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри туризму та готельно-ресторанної справи Луцького національного технічного університету

Суспільно-географічні чинники розвитку регіонів : матеріали
С 90 XI Міжнар. наук.-практ. інтернет-конференції / за ред. Ю. М. Барського та В. Й. Лажніка, м. Луцьк, 6–7 листопада 2025 р. Луцьк : ФОП Мажула Ю. М., 2025. 224 с.

ISBN 978-617-8279-73-8

У збірнику висвітлюються проблеми сучасної географічної та економічної науки, які були розглянуті на XI Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції. Розкриваються питання теорії та методології географічних досліджень, регіональних економічних студій, регіонального розвитку та просторового планування, освітніх технологій у географії та економіці, а також проблеми суспільно-географічних, природно-географічних, рекреаційно-туристських досліджень Волині та прилеглих територій.

Для широкого кола фахівців, які працюють у сфері географії, економіки, державного управління, освіти, рекреації та туризму, краєзнавства. Видання також буде корисним для вчителів, аспірантів та студентів, а також усіх, хто цікавиться проблемами регіональних досліджень.

УДК 911.3:30/33(082)

ISBN 978-617-8279-73-8

© Волинський національний університет
імені Лесі Українки, 2025

© Колектив авторів, 2025

Для подолання цих проблем доцільно:

- проводити курси підвищення кваліфікації для вчителів із акцентом на цифрові картографічні інструменти;
- створити методичні посібники та відеоінструкції;
- використовувати мобільні пристрої учнів (BYOD);
- поступово впроваджувати цифрові карти через прості практичні завдання.

У перспективі цифрові картографічні сервіси мають потенціал:

- стати основним засобом вивчення тем «Материки», «Клімат», «Географічна оболонка»;
- забезпечити інтеграцію з іншими освітніми платформами (наприклад, НУШ-платформи, електронні щоденники);
- дозволити учням створювати власні інтерактивні карти, здійснювати географічні дослідження, проекти, експедиції віртуально.

Реалізація цих перспектив відповідає цілям Нової української школи щодо формування компетентнісного навчання, розвитку критичного мислення та використання сучасних технологій у навчанні. Перспективи пов'язані з розвитком STEM-освіти, використанням дронів, мобільних додатків для збору геоданих, а також створенням національної освітньої ГІС-платформи.

Використання цифрових карт і геоінформаційних технологій у шкільному курсі географії відповідає сучасним освітнім тенденціям і сприяє формуванню ключових компетентностей учнів. Це не лише покращує якість викладання, а й відкриває шлях до розвитку критичного мислення, інформаційної культури й екологічної свідомості. Подальший розвиток цього напряму потребує підтримки державних освітніх програм, підготовки кадрів та розробки національних цифрових карт для освітніх цілей.

Список використаних джерел: 1. Бакуменко О. В. Використання цифрових карт у процесі навчання географії. *Проблеми сучасної освіти*. 2021. № 4. С. 36–41. 2. Географія 6–9 клас: модельна програма. Запотоцький С. П. та ін. Київ, 2022. 54 с. 3. Левченко Л. І. Геоінформаційні системи у шкільній географії. *Географія та економіка в рідній школі*. 2023. № 2. С. 54–58. 4. Павленко Л. А. Геоінформаційні системи : навч. посібник. Харків : Вид. ХНЕУ, 2013. 260 с. 5. Савка Галина, Шушняк Володимир. Застосування ARCGIS ONLINE в освітньому процесі. *Esri Ukraine. ГІС для освіти: навчальні ресурси та приклади використання ArcGIS Online в школі*. Київ, 2023. С. 129–133.

УДК 373.5.016:908

Маковецька Лариса, Назарук Назар

maklora@ukr.net; Pronazar1996@gmail.com

Волинський національний університет імені Лесі Українки, м. Луцьк

ОСВІТНЯ ЦІННІСТЬ КРАЄЗНАВЧОГО ПІДХОДУ У ДОСЛІДЖЕНІ ТРАНСПОРТНОЇ СИСТЕМИ РЕГІОНУ

Географічні краєзнавчі дослідження – це потужний інструмент для формування в здобувачів освіти глибшого розуміння свого краю, його історії, культури, природи, господарства та сучасних викликів, відповідно визначені дослідження додають практичного виміру, який пов'язує теорію з реальним життям.

Дослідження транспортної системи Волинської області є ефективним засобом формування й розвитку краєзнавчої компетентності, оскільки дає змогу працювати з реальними даними, аналізувати місцеві територіальні проблеми, пропонувати шляхи

їх вирішення. Залучення учнів до краєзнавчих досліджень сприяє розвитку критичного мислення, навичок аналізу, синтезу та презентації інформації. У процесі навчання можна використовувати результати дослідження для створення краєзнавчих міні-проектів, презентацій, картографічних робіт, що сприяє глибшому засвоєнню навчального матеріалу та формуванню активної громадянської позиції.

Краєзнавчий підхід має глибокий і багатогранний вплив на територіальний розвиток і це не лише інструмент дослідження, а й механізм посилення потенціалу конкретного локалітету (села, міста, територіальної громади). Це проявляється через формування регіональної ідентичності (жителі розуміють унікальність свого краю, його історію, культурні традиції, що загалом сприяє зміцненню місцевого патріотизму, що є важливою основою для сталого розвитку громади); збереження культурної спадщини; підтримку регіональної політики (краєзнавчі дослідження надають емпіричні дані для прийняття рішень у сфері планування, екології, економіки, тобто враховують місцеві особливості, що дає змогу уникати шаблонних підходів у державному управлінні; освітній та просвітницький вплив (активно інтегрується в освітні програми, формуючи краще розуміння свого середовища, а це сприяє розвитку критичного мислення, дослідницьких навичок і громадянської активності); економічний розвиток (вивчення та знання особливостей інтегрального потенціалу свого краю може стати основою розвитку малого бізнесу, агротуризму, крафтового виробництва – таким чином виявити конкурентні переваги території, що важливо для інвестиційної привабливості); громадська участь і соціальна згуртованість (краєзнавчі ініціативи часто реалізуються через волонтерські рухи, громадські організації, місцеві проекти та грантову діяльність. Все це зміцнює соціальні зв'язки, формує довіру між мешканцями та владою, активізує місцеве самоврядування).

Шкільні краєзнавчі дослідження транспорту регіону містять у собі значний виховний потенціал, який проявляється у формуванні поваги до спадщини, оскільки учням завжди цікаво вивчати історичні шляхи, старі станції й роль транспорту в розвитку їх краю. Також ці дослідження сприяють соціальній активності – як результат учні можуть ініціювати покращення умов пересування, безпекові заходи, а також аналіз впливу транспорту на довкілля, пошук альтернативних рішень однозначно формуватиме екологічну свідомість учасників освітнього процесу.

Під час вивчення транспортної системи Волинської області краєзнавчий підхід дає змогу дослідити розвиток, структуру та функціонування транспортної галузі регіону, історичні етапи формування (розвиток шляхів, залізниць, автостанцій), здійснити просторовий аналіз (розміщення об'єктів транспорту, лінійних шляхів сполучення), соціального аспекту (доступність, мобільність населення) та екологічного впливу. Таке дослідження стало можливим завдяки використанню аналітико-статистичних, картографічних матеріалів, польових досліджень, опитувань місцевих жителів, що обумовлює комплексне бачення транспортної системи як важливого складника регіонального розвитку й сприяє формуванню практичних рекомендацій щодо покращення транспортної інфраструктури з урахуванням місцевих особливостей.

Навчальне (програмне) географічне краєзнавство регламентується у своєму змісті й завданнях освітньою програмою школи та є обов'язковим для усіх учнів, має два напрями роботи – урочний й позаурочний. Робота вчителя та учнів під час уроку може включати й поєднувати різні форми та методи навчання, у тому числі й географічних краєзнавчих досліджень.

Досить поширеною в освітньому процесі закладів загальної середньої освіти є позаурочна, або її ще називають позакласна робота, яку прийнято розрізняти за систематичністю, напрямом, кількістю учасників, місцем проведення роботи тощо. Зміст та завдання діяльності визначаються річним планом роботи школи.

До найпоширеніших форм організації шкільної діяльності з географічного краєзнавства належать прогулянки, екскурсії, експедиції, гуртки, секції, клуби, товариства.

Освітнє значення географічного краєзнавства та краєзнавчого підходу у навчальній та позакласній діяльності проявляється через:

- формування локальної ідентичності: учні краще усвідомлюють приналежність до своєї «малої Батьківщини», розуміють її унікальність;

- інтеграцію знань: взаємодія та поєднання географії з історією, біологією, економікою, екологією та навіть літературою при активних міжпредметних зв'язках географії (передусім фізичної (рельєф, клімат, водойми) з соціально-економічною (населення, господарство, інфраструктура), також дослідження напрямку шляхів сполучення, транспортних вузлів, станцій і т. д.), математики (час, відстань, вартість транспортних перевезень), інформатики (створення цифрових карт, анкет, презентацій), громадянської освіти (обговорення прав й обов'язків пасажирів, доступності транспорту);

- розвиток критичного мислення: дослідження місцевих явищ та процесів вимагає аналізу різноманітних інформаційних джерел, порівняння фактів, формування висновків;

- забезпечувати практичне застосування знань (учні досліджують маршрути громадського транспорту, географію логістичних перевезень місцевої продукції, вплив транспорту на екологічну ситуацію місцевості, роль й особливості господарської діяльності й т. д.);

- зреалізовувати проектну діяльність (наприклад, створення карти шкільного маршруту, аналіз безпеки пішохідних переходів, опитування мешканців щодо якості транспортних послуг) і т. д.

Таким чином, освітній ефект від краєзнавчих географічних досліджень сприяє розвитку критичного мислення, навичок цікавості власних досліджень, патріотизму та екологічної відповідальності.

Список використаних джерел: 1. Олішевська Ю. А. Шкільне географічне краєзнавство : навч. посібник. К. : «ФОРМ Кравченко», 2020. 175 с. 2. Розвиток логістично-транспортної інфраструктури прикордонних областей Західного регіону України. *Порівняльна системна оцінка* : науково-аналітична доповідь / наук. ред. Х. М. Притула ; ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України». Львів, 2023. 87 с.

УДК 373.5.016:004:37.018.43

Ткачук Надія

Nadia.tkachuk4@gmail.com

Волинський національний університет імені Лесі Українки, м. Луцьк

МЕДІАГРАМОТНІСТЬ У ПРИРОДНИЧІЙ ОСВІТНІЙ ГАЛУЗІ ДЕРЖАВНОГО СТАНДАРТУ БАЗОВОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Положення Державного стандарту базової середньої освіти одним із пріоритетів загальної середньої освіти визначають розвиток здатності учнів орієнтуватися в інформаційному середовищі, критично сприймати, аналізувати та оцінювати дані, а також застосовувати інформаційно-комунікаційні технології для навчання, саморозвитку та соціальної активності [1]. Медіаграмотність у цьому контексті

ЗМІСТ

ІСТОРІЯ, ТЕОРІЯ ТА МЕТОДОЛОГІЯ СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ РЕГІОНІВ

Гукалова Ірина	До дискурсу про соціальну резильєнтність	3
Влах Мирослава	Концептуальні основи геополітичної конкуренції: систематизація понять та тенденції розвитку	6
Дронова Олена	Антропоцен, неоліберальна глобалізація, війна й віра у громаду	10
Поручинський Володимир, Куцевич Артур, Куцевич Микола	Сучасна урбанізація: основні тенденції та проблеми	13
Венгрин Дар'я	Урбаністичні дослідження в контексті концепції сталого розвитку	14

ГАЛУЗЕВІ СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ РЕГІОНІВ

Смирнов Ігор, Любіцева Ольга	Світові проблеми логістики: логістика в Африці	18
Довгань Наталія	Особливості системного політико-географічного аналізу територіально-політичних систем мезо- та макрорівня	22
Волков Денис, Ключко Людмила	Стан і роль будівельної галузі у соціально- економічному розвитку Харківської області та України загалом	25
Ткаченко Леонід, Ключко Людмила	Соціально-економічний розвиток сільських територій України в умовах війни: виклики, можливості, перспективи	28
Гавріков Артем	Виробництво олійних культур в Україні: сучасні тенденції та їх роль у забезпеченні продовольчої безпеки	33
Мандрик Ірина, Лесік Вікторія	Сучасна структура зовнішньої торгівлі США	35
Лажнік Володимир	Динаміка та сучасний стан зовнішньої торгівлі товарами України з Італією	37
Павловська Тетяна, Баранчук Фаїна	Небезпечні відходи в Україні: стан проблеми у світлі законодавчих змін та воєнних.....	42
Гаврікова Ірина, Кравченко Катерина	Особливості статево-вікової структури українців із тимчасовим захистом у країнах Європейського Союзу	45
Слащук Андрій, Качаровський Роман, Трофимчук Денис	Трансформація етнічного складу населення Луцької міської територіальної громади у період кінця XIX – початку XXI століття	49
Слащук Андрій, Качаровський Роман, Лесік Вікторія	Сучасний стан населення міста Камінь-Каширський	51

Нємець Олексій	Креативні хаби та простори України: суспільно-географічні особливості та проблеми	54
Гусєва Наталія	Україна в глобальній системі вимушених міграцій населення	59
Думнов Олександр	Регулювання ринку праці: досвід країн Європейського Союзу	64

РЕГІОНАЛЬНИЙ РОЗВИТОК І ПРОСТОРОВЕ ПЛАНУВАННЯ

Палеха Юрій, Маслова Марія	Взаємозв'язок стратегічного та просторового планування в умовах євроінтеграції та відбудови України	68
Голуб Геннадій	Просторове планування територіальних громад у Волинській області: проблеми та перспективи	70
Кухтаров Дмитро, Гнатюк Олексій	Порівняльне дослідження субурбанізаційних процесів у Вишневому та Боярці як містах-супутниках Києва	72
Гнатюк Олексій, Кононенко Олена	Сприйняття центру міста Києва: аналіз меж, осередків та повсякденних практик.....	75
Кравченко Катерина	Визначення особливостей трансформації міських агломерацій України на основі лідарних знімків	78
Пацюк Вікторія, Казаков Володимир	Індустріальна культура як концептуальна основа регенерації індустріальної спадщини	83
Голуб Геннадій	Реформа децентралізації у Волинській області: динаміка, результати та перспективи	87
Маковецька Лариса, Баранчук Фаїна	Роль міжмуніципальної співпраці у зміцненні стійкості Луцької громади в умовах воєнних викликів	88
Пугач Сергій, Мозолук Олег, Куньчик Ганна	Можливості використання ГІС-технологій для аналізу ринку нерухомості	90
Мельнічук Михайло, Скочук Нестор	Організація та просторове планування природокористування Маневицької територіальної громади	92
Криволапов Валерій	До питання оцінки людського капіталу регіону з позиції суспільної географії	95
Малярєнко Костянтин	Тенденції просторових змін в Україні в контексті децентралізації	98

ПРИРОДНО-ГЕОГРАФІЧНІ ЧИННИКИ ТА РЕСУРСИ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ

Чернюк Ганна	Оцінка потенціалу природних ресурсів і природних умов в областях Поділля	101
Літвінчук Вадим	Географія рідкоземельних та критично важливих мінералів Європи та їх значення	104
Літвінчук Вадим	Географія критично важливих та рідкоземельних мінералів України, їх значення та перспективи	107
Гоц Тетяна, Тарасюк Ніна	Крига Арктики в умовах прояву глобального потепління	110

Тарасюк Ніна, Ганущак Мар'яна	Комплексна оцінка природних умов регіону для потреб адаптації до змін клімату	112
Jelinska Agata, Jezierska-Thöle Aleksandra, Obodovskyi Oleksandr	Potencjał hydroenergetyczny rzeki Raduni i jej wykorzystanie gospodarczo-turystyczne	115
Павловська Тетяна, Ганущак Мар'яна, Погосян Олександр	До проблеми ризиків підтоплення заплави нижньої течії р. Стохід (гідропост «Любешів»)	119
Стельмах Валентина, Теребейчик Ірина	Сезонна мінливість параметрів кривої витрат річки Вижівка (гідропост Стара Вижівка, 1990–2024 рр.)... ..	122
Мельнійчук Михайло, Дмитроца Надія	Водно-стоковий режим річки Вижівка	126
Черевко Юлія, Полянський Сергій, Качаровський Роман	Гідроекологічний стан басейну річки Полтви	128
Саченок Роман	Про систему водопостачання та водовідведення м. Києва	132
Гудзевич Анатолій	«Джерело Вишенське» як відображення соціально-економічних й природоохоронних процесів м. Вінниці	134
Лісовський Андрій, Придеткевич Станіслав, Матуз Ольга	Енергетичний потенціал Хмельницької області та напрями його ефективного використання	137
Войтків Петро, Іванов Євген, Тататута Єгор	Рационалізація землекористування та обґрунтування пріоритетних напрямів сталого розвитку Судовишлянської територіальної громади	140
Мамонтов Назарій, Карпюк Зоя	Геоєкологічний стан водойм Камінь-Каширського району	145
Боровко Дмитро, Нетробчук Ірина	Сучасний стан та шляхи оптимізації водойм Ковельського району	147

РЕКРЕАЦІЙНО-ТУРИСТСЬКІ РЕСУРСИ ТА ЧИННИКИ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ В РЕГІОНАХ

Москаленко Антон, Ключко Людмила	Стійкий розвиток туризму як об'єкт суспільно- географічного аналізу	150
Смирнов Ігор Любіцева Ольга	Точка на мапі: острів Біоко (колишній Фернандо По) у складі держави Екваторіальна Гвінея (історія, географія, екологія й туризм)	154
Rabant Hubert	Zagospodarowanie turystyczne szlaku wodnego Wisła–Odra	157
Essing-Jelonkiewicz Patrycja, Gonia Alicja	Turystyka zrównoważona miejscowości nadmorskich – studium przypadku miasta Łeba	160
Майстер Андрій, Куницький Михайло	Сучасний стан розвитку міжнародного онлайн-ринку туристичних послуг	164

Омельченко Наталя, Давидов Олексій	Візит-центри у національних природних парках України: стан і перспективи розвитку	168
Чижевська Лариса, Карпюк Зоя, Качаровський Роман, Чижевський Тадеуш	Природний рекреаційний потенціал Устилузької ТГ Володимирського району Волинської області	170
Потапова Алла, Семенюк Роман	Розвиток екотуризму як напрям регіонального розвитку Берестечківської територіальної громади ..	172
Єрко Ірина, Мельник Надія, Качаровський Роман, Яцуняк Віктор	Роль історико-культурних ресурсів у розвитку індустрії гостинності: регіональний аспект	175
Безсмертнюк Тарас	Заказники у структурі природно-антропогенних рекреаційно-туристських ресурсів Дубенського району Рівненської області	177
Мандрик Ірина, Дрищан Дарина	Сучасний стан розвитку туризму в країнах Північної Європи	182

ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ГЕОГРАФІЇ ТА ЕКОНОМІЦІ

Потапова Алла	Актуальні виклики розвитку географічної науки й освіти у контексті реформування вищої школи	186
Потапова Алла, Кулик Катерина	Дослідження рівня пізнавального інтересу та шляхів його формування на уроках географії	188
Мандрик Ірина, Мичка Ірина	Методичні особливості розроблення компетентісно орієнтованих завдань із географії в 10 класі	190
Дубич Богдан, Потапова Алла	Використання штучного інтелекту під час навчального процесу	192
Мельнійчук Максим, Лажнік Володимир	Використання цифрових карт і геоінформаційних технологій у шкільному курсі географії	193
Маковецька Лариса, Назарук Назар	Освітня цінність краєзнавчого підходу у дослідженні транспортної системи регіону	195
Ткачук Надія	Медіаграмотність у природничій освітній галузі державного стандарту базової середньої освіти	197
Pohrebskyi Taras	Problems of organizing and conducting extra-course work in geography	199
Ткачук Надія, Кошляцький Дмитро	Формування безпекової медіаграмотності учнів у позакласній роботі з географії засобами сучасних медіапроектів	201
Ткачук Надія, Тарасюк Злата	Особливості методики гейміфікації освітнього процесу з географії	203
Мужичок Юрій, Сосницька Ярослава	Інтерактивні форми навчання як засіб активізації пізнавальної діяльності учнів	205
Поручинська Ірина, Стельмашук Назар, Скороход Орест	Зміст та методика проведення шкільних географічних екскурсій	207
Новосад Оксана, Бандура Станіслав	Компетентнісний підхід як основа формування фінансової відповідальності учнів	209

Капітула Наталія, Качаровський Роман, Слащук Андрій	Поняття методів та форм навчання в сучасній педагогічній науці	211
--	--	-----

**СУЧАСНІ ГЕОІНФОРМАЦІЙНІ, КАРТОГРАФІЧНІ, ГЕОДЕЗИЧНІ
ТА ФОТОГРАММЕТРИЧНІ МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ
РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ**

Безрук Віктор, Костріков Сергій	Урбогеосистема мегаполісу: модель для стійкого відновлення міського середовища	214
Грицевич Володимир	Атласне картографування адміністративно-територіального устрою регіону	216

Наукове видання

Суспільно-географічні чинники розвитку регіонів

Матеріали XI Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції
(м. Луцьк, 6–7 листопада 2025 р.)
(українською, англійською, польською мовами)

Друкується в авторській редакції.

Відповідальність за зміст публікацій
та достовірність даних несуть автори

Верстка: В. Й. Лажнік
Коректура: С. О. Пугач
Обкладинка: Н. Бринчук

Підписано до друку 14.11.2025 р. Формат 60х84 ¹/₁₆.
Ум. друк. арк. 18,32. Зам. 488. Тираж 300.
Папір офсетний. Гарнітура Arial. Друк цифровий.

Видавець і виготовлювач ФОП Мажула Ю. М.
43021, м. Луцьк, вул. Винниченка, 47/35.
Тел. моб. 096 61 66 277, e-mail: y.mazhula@gmail.com
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру
видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції
серія ДК № 7662 від 07 вересня 2022 року

